EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 3. 7. 2020
COM(2020) 278 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o záväzkoch členských štátov zaistiť dôveru v štatistiku podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 z 11. marca 2009

1. ÚVOD

1.1. Nariadenie (ES) č. 223/2009 o európskej štatistike

Toto je druhá správa vypracovaná v súlade s nariadením (ES) č. 223/2009 o európskej štatistike[1], a najmä s jeho článkom 11 ods. 4, v ktorom sa stanovuje:

„Záväzky členských štátov Komisia pravidelne monitoruje na základe výročných správ zaslaných členskými štátmi a v prípade potreby sa aktualizujú.

…

Komisia informuje Európsky parlament a Radu o uverejnených záväzkoch a v prípade potreby predkladá do 9. júna 2018 a potom každé dva roky správy o pokroku.“

Prvá správa boka uverejnená v roku 2018[2].

1.2. Záväzok zaistiť dôveru v štatistiku

Záväzok zaistiť dôveru v štatistiku (ďalej len „záväzok“) bol zavedený s cieľom zlepšiť rámec riadenia kvality štatistiky. Prvý raz sa opísal v oznámení Komisie v roku 2011[3]. Myšlienkou bolo angažovať jednotlivé štátne správy do preberania zodpovednosti za súlad danej krajiny s Kódexom postupov pre európsku štatistiku[4].

V Kódexe postupov pre európsku štatistiku sa stanovujú normy pre rozvoj, tvorbu a šírenie európskej štatistiky. Vychádza zo 16 zásad, ktoré sa týkajú inštitucionálneho prostredia, štatistických procesov a výstupov. Jeho cieľom je zabezpečiť, aby štatistika produkovaná Európskym štatistickým systémom bola nielen relevantná, včasná a presná, ale aby zodpovedala aj zásadám odbornej nezávislosti, nestrannosti a objektívnosti. Záväzkami sa vytvára prepojenie medzi Kódexom postupov pre európsku štatistiku a štátnou správou členského štátu, ktoré predtým chýbalo.

V súlade s článkom 11 ods. 3 nariadenia (ES) č. 223/2009 sú záväzky nástroje, ktoré sa „ďalej zameriavajú na zabezpečenie dôvery verejnosti v európsku štatistiku a pokroku vo vykonávaní štatistických zásad obsiahnutých v kódexe postupov“ a ktoré majú prijať členské štáty, ako aj Komisia.

V odôvodnení 17 nariadenia (EÚ) 2015/759[5], ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 223/2009, sa takisto uvádza, že záväzky by mali „zahŕňať špecifické prísľuby príslušnej vlády daného členského štátu zlepšovať alebo zachovať podmienky vykonávania kódexu postupov“.

---

1 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 223/2009 z 11. marca 2009 o európskej štatistike a o zrušení nariadenia (ES, Euratom) č. 1101/2008 o prenose dôverných štatistických údajov Štatistickému úradu Európskych spoločenstiev, nariadenia Rady (ES) č. 322/97 o štatistike Spoločenstva a rozhodnutia Rady 89/382/EHS, Euratom o založení Výboru pre štatistické programy Európskych spoločenstiev (Ú. v. EÚ L 87, 31.3.2009, s. 164).

2 COM(2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516.

3 KOM(2011) 211.

4 http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955.

5 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/759 z 29. apríla 2015, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 223/2009 o európskej štatistike (Ú. v. EÚ L 123, 19.5.2015, s. 90).

2. PREHĽAD ZÁVÄZKOV ZAISTIŤ DÔVERU A SPRÁVY ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

2.1. Všeobecné ustanovenia

Podľa článku 11 nariadenia (ES) č. 223/2009 musia členské štáty prijať a uverejniť záväzok zaistiť dôveru v štatistiku, alebo aspoň zaslať Komisii správu o pokroku pri vykonávaní kódexu postupov a o úsilí vynaloženom v záujme prijatia záväzku a zverejniť ju. Komisia záväzky pravidelne monitoruje na základe ročných správ od členských štátov.

V tom istom článku sa uvádza, že pred tým, ako sa záväzok zriadi, predložia členské štáty Komisii správu o pokroku pri vykonávaní kódexu postupov alebo v relevantných prípadoch o úsilí vynaloženom v záujme prijatia záväzku a túto správu uverejnia. Správy o pokroku sa musia aktualizovať každé dva roky.

Rovnako, ako v prípade správy Komisie z roku 2018 podľa článku 11 ods. 4 nariadenia (ES) č. 223/2009, väčšina členských štátov poskytla správu súbežne so správami o vykonávaní zlepšujúcich opatrení vyplývajúcich z druhého kola partnerských hodnotení, v rámci ktorých členské štáty každoročne v januári informujú Komisiu (Eurostat) o všetkých krokoch, ktoré prijali v rámci príslušného procesu partnerského hodnotenia.

Aby správa vyhovovala požiadavkám na správu o pokroku v plnení záväzku, musia členské štáty uverejniť tú časť správy z partnerského hodnotenia, ktorá slúži ako správa o záväzku.

2.2. Forma záväzku

Nariadenie (ES) č. 223/2009 neuvádza žiadne pravidlá o forme záväzku, no treba dosiahnuť cieľ zvyšovania dôvery verejnosti prostredníctvom záväzku štátnej správy zabezpečiť podmienky pre kvalitnú štatistiku.

Ako sa uviedlo už v správe z roku 2018 podľa článku 11 ods. 4 nariadenia (ES) č. 223/2009, väčšina členských štátov má za to, že záväzok je už zakotvený v určitých častiach ich príslušnej legislatívy. Táto situácia sa nezmenila.

Skupina členských štátov, ktoré zriadili záväzky osobitne, sa mierne zväčšila, no stále ide o menšinu. Nasleduje prehľad nedávno oznámených výrazných posunov v oboch skupinách členských štátov:

2.2.1. Vnútroštátne právne predpisy, ktoré predstavujú záväzok

Členské štáty, ktoré považujú záväzok za zakotvený vo vnútroštátnom práve, uviedli právne ustanovenia relevantné pre zlepšovanie alebo udržiavanie podmienok vykonávania kódexu postupov, a informovali o relevantnom dianí. V sledovanom období rokov 2018 a 2019 boli najvýznamnejšie alebo najtypickejšie oznámené kroky v tejto skupine členských štátov nasledovné:

Bulharsko: Bulharský štatistický úrad dokázal všeobecne zdokonaliť systém riadenia kvality – interne, ako aj v národnom systéme ako celku z hľadiska spolupráce s inými vnútroštátnymi orgánmi produkujúcimi oficiálne štatistiky. Zaviedol napríklad spoločné usmernenia k šíreniu. Pokiaľ ide o koordinačnú rolu úradu, národný štatistický úrad dostal silnejšie koordinačné právomoci v celom vnútroštátnom štatistickom systéme.

Pokiaľ ide o plánovaný „samostatný“ záväzok zaistiť dôveru v štatistiku, národný štatistický úrad sfinalizoval svoj návrh a zaslal ho vláde. Vláda má začať diskutovať o jeho prijatí.

Chorvátsko: Postup prijímania nového zákona o oficiálnej štatistike v chorvátskej vláde a parlamente je vo finálnej fáze.

V novom zákone sa jasne berie na vedomie, že oficiálna štatistika sa vyvíja, zostavuje a šíri v súlade so zásadami stanovenými v nariadení (ES) č. 223/2009, čím sa zaisťuje plné zavedenie záväzku zaistiť dôveru v štatistiku, keďže sa národnému štatistickému úradu – chorvátskemu ústavu pre štatistiku – priznáva odborná nezávislosť a podpora, ktorú potrebuje na zachovanie a zlepšovanie podmienok uplatňovania Kódexu postupov pre európsku štatistiku.

Dánsko: Novelizovaný zákon o oficiálnej štatistike a národnom štatistickom úrade („Statistics Denmark“) nadobudol platnosť 1. júla 2018. Obsahuje aj osobitné ustanovenia o postavení vnútroštátnej štatistiky, štatistickej nezávislosti a koordinačnej úlohe úradu Statistics Denmark, pokiaľ ide o oficiálnu štatistiku.

Medzi ustanovenia patrí jasný postup uplatňovania Kódexu postupov pre európsku štatistiku v systéme oficiálnej štatistiky. Národný štatistik pripravil súbor kvalitatívnych usmernení vychádzajúci z Kódexu, s ktorým musia byť všetky oficiálne štatistiky v súlade.

Súlad s týmito usmerneniami monitoruje úrad Statistics Denmark v rámci každoročného samohodnotenia iných vnútroštátnych orgánov a pravidelných návštev zo strany úradu na účely partnerského hodnotenia. Na základe tohto monitorovania národný štatistik každoročne vypracuje správu o súlade s usmerneniami, ktorú predkladá vláde.

Francúzsko: Bližšie sa objasnili právomoci „Úradu oficiálnej štatistiky“ (ASP) – dozorného orgánu zriadeného v roku 2009 na zaručenie súladu so zásadou odbornej nezávislosti pri návrhu, zostavovaní a šírení oficiálnej štatistiky[6]:

Rola ASP v rámci súladu s Kódexom postupov pre európsku štatistiku je teraz stanovená jasnejšie a zaviedla sa „nepriepustná bariéra“ na oddelenie šírenia štatistiky od akejkoľvek komunikácie ministerstiev. ASP teraz okrem toho poskytuje vypočúvaciemu výboru stanovisko k odbornej štatistickej kompetentnosti pri menovaní do najvyšších riadiacich funkcií francúzskej štatistickej služby. Tým sa posilňuje mandát ASP na zaistenie súladu so zásadou odbornej nezávislosti v celom systéme francúzskej oficiálnej štatistiky.

Taliansko: Dôraz sa v poslednom čase kládol na opatrenia na posilnenie súladu so zásadou kvality. Národný štatistický úrad Istat od roku 2018 vykonáva program hodnotenia kvality formou auditov iných vnútroštátnych orgánov na posúdenie ich štatistických procesov. Okrem toho existuje program odbornej prípravy, ktorý posilňuje kapacity iných orgánov v oblasti riadenia kvality.

V roku 2019 sa usporiadal podnikový kongres pracovníkov Istatu na všetkých úrovniach od vrcholového manažmentu až po radových zamestnancov, s cieľom predstaviť novú organizačnú štruktúru, stratégie, výzvy a príležitosti z hľadiska záväzku presadzovať kvalitu.

Pokračuje úsilie o zriadenie „samostatného“ záväzku zaistiť dôveru. Osobitný záväzok sa opäť predloží na začlenenie do trojročného národného štatistického programu na roky 2020 – 2022, ktorý má Ministerská rada prijať na návrh predsedu talianskej Rady ministrov a ktorý sa zavedie do praxe v podobe výnosu prezidenta republiky.

[6] Výnos č. 2018-800 z 20. septembra 2018, ktorým sa mení výnos č. 2009-250 z 3. marca 2009 vo vzťahu k úradu.

Poľsko: Zákon o verejnej štatistike z 29. júna 1995[7] bol oficiálne vyhlásený za poľský záväzok zaistiť dôveru v štatistiku. Ide o najvýznamnejší poľský akt komplexne upravujúci fungovanie oficiálnej štatistiky; zákon zaručuje, úplnú nezávislosť zostavovateľov štatistiky od politických vplyvov, čím zabezpečuje vysokú kvalitu vyprodukovaných štatistických údajov.

Zákon zahŕňa povinnosť poľskej verejnej správy konať v súlade s ustanoveniami práva Únie, na ktoré sa priamo odvoláva. Jeho zámerom je tak zaistiť dôveru verejnosti v štatistiku vypracovanú v tejto krajine vrátane štatistiky na európske potreby.

Okrem toho zákon uvádza priamu povinnosť, aby sa poľská oficiálna štatistika produkovala v súlade s pravidlami Kódexu postupov pre európsku štatistiku, čím zaručuje najvyššiu úroveň kvality daných údajov.

Španielsko: Záväzok zaistiť dôveru je od roku 2016 súčasťou osobitného článku každého ročného programu podľa národného štatistického plánu na roky 2017 – 2020. Okrem toho bola v roku 2018 na webovom sídle národného štatistického úradu zriadená osobitná sekcia venovaná tejto problematike. Tá obsahuje zhrnutie záväzku pre občanov spolu s odkazmi na všetky ročné programy.

Zvyšné krajiny považujú záväzok za zakotvený vo vnútroštátnom práve, no na zozname vyššie nie sú, keďže za posledné dva roky bol posun menej významný. Ide o tieto krajiny: **Nemecko, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Maďarsko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Slovensko, Fínsko** a **Spojené kráľovstvo**.

2.2.2. Samostatné záväzky zaistiť dôveru

Samostatné zriadené záväzky majú mnoho podôb a každá odráža osobitné charakteristiky príslušného národného štatistického systému.

V prvej predloženej správe o záväzkoch z roku 2018 boli (chronologicky) predstavené tieto samostatné záväzky členských štátov:

Grécko: Záväzok Grécka zaistiť dôveru v štatistiku[8], ktorý 29. februára 2012 podpísali predseda gréckej vlády a člen Európskej komisie zodpovedný za dane, colnú úniu, audit a boj proti podvodom.

Švédsko: Záväzok zaistiť dôveru v štatistiku[9] bol predložený vo švédskom vládnom návrhu zákona o rozpočte na rok 2017. Následne ho švédsky štatistický úrad uverejnil na svojom webovom sídle.

---

7 Dokument je k dispozícii na adrese: https://bip.stat.gov.pl/en/law/law-on-public-statistics/ alebo http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=wdu19950880439 alebo http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19950880439/U/D19950439Lj.pdf.

8 http://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (dostupné iba v angličtine).

9 http://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf a http://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (dostupné iba vo švédčine). Pozri aj strany 28 a 29 v **Official Statistics of Sweden – Annual report 2017** http://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf **(O**pis záväzku v angličtine**).**

Slovinsko: Slovinská vláda prijala záväzok zaistiť dôveru v štatistiku[10] 5. januára 2017. Následne bol uverejnený spolu so zodpovedajúcim zhrnutím pre občanov na webovom sídle slovinského štatistického úradu.

Írsko: Vláda Írska prijala záväzok zaistiť dôveru v štatistiku[11] 30. mája 2017 a následne ho írsky štatistický úrad uverejnil na svojom webovom sídle.

Belgicko: Konzultačný výbor, kde je zastúpená federálna vláda a vlády regiónov a spoločenstiev, schválil záväzok Belgicka zaistiť dôveru[12] 31. mája 2017 a následne ho belgický federálny štatistický úrad a regionálne štatistické úrady uverejnili na svojom webovom sídle.

Rumunsko: Rumunská vláda prijala záväzok Rumunska zaistiť dôveru na svojom zasadnutí 9. júna 2017[13].

Malta: Predseda maltskej vlády v jej mene podpísal záväzok zaistiť dôveru v štatistiku 17. mája 2018[14].

Najnovšie boli zriadené nasledovné samostatné záväzky:

Česko: Záväzok zaistiť dôveru v štatistiku v Českej republike[15] bol 28. februára 2018 uverejnený na webovom sídle národného štatistického úradu.

Odráža príslušné ustanovenia nariadenia (ES) č. 223/2009 a uvádza sa v ňom, že už sú splnené platnou právnou úpravou, ktorá definuje činnosť českej štátnej štatistickej služby – predovšetkým zákonom 89/1995 Zb. o štátnej štatistickej službe, ale aj inými predpismi, ako je napríklad ústava či rokovací poriadok vlády. Tento systém predpisov vytvára potrebné podmienky na naplnenie všetkých zásad Kódexu postupov pre európsku štatistiku z hľadiska inštitucionálneho prostredia.

Cyprus: Záväzok zaistiť dôveru v štatistiku schválila Ministerská rada 16. októbra 2018[16]. Okrem toho rada udelila ministrovi financií právomoc vydávať pokyny riaditeľovi štatistickej služby, pokiaľ ide o uverejnenie záväzku.

Island, ktorý je zúčastnený v Európskom štatistickom systéme ako členský štát Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP), takisto zriadil samostatný záväzok. Znenie záväzku zaistiť dôveru v štatistiku bolo zaradené do rozpočtového plánu na roky 2020 – 2024 a schválil ho islandský parlament[17]. Opätovne potvrdzuje, že dôveryhodnosť verejnej štatistiky je jedným z predpokladov dôvery v hospodársku a sociálnu štatistiku, ktorá sa používa na tvorbu politiky,

---

10 http://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (dostupné iba v angličtine a slovinčine).

11 http://cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (dostupné iba v angličtine).

12 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (dostupné iba v angličtine, vo francúzštine, v nemčine a holandčine).

13 http://www.insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (dostupné iba v rumunčine).

14 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx a https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (dostupné iba v angličtine).

15 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic.

16 Rozhodnutie č. 85.964.

17 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac.

ako aj na neutrálne hodnotenie vplyvu vládnych rozhodnutí. V texte sa takisto uvádza, že na zachovanie dôvery v oficiálnu štatistiku je nevyhnutné dodržiavanie zásad Kódexu postupov pre európsku štatistiku. Navyše sa v ňom jasne uvádza, že národný štatisticky úrad „Statistics Iceland“ má zaistenú odbornú nezávislosť a pracovné podmienky na presadzovanie týchto pravidiel pri realizácii nových projektov, zbere údajov, ako aj zostavovaní a šírení štatistiky.

Napokon treba tiež spomenúť, že záväzok zaistiť dôveru v štatistiku prijali aj tri krajiny západného Balkánu, hoci nespadajú do Európskeho štatistického systému: **Albánsko** 10. novembra 2017, **Čierna Hora** 22. februára 2018 a **Severné Macedónsko** 17. októbra 2018.

3. ZÁVER

Väčšina členských štátov má záväzok zakotvený vo svojej štatistickej legislatíve. Z ich správ je zrejmé, že povinnosť stanoviť záväzok vedie k sústavným zlepšeniam príslušnej štatistickej legislatívy s cieľom lepšie uplatňovať zásady Kódexu postupov pre európsku štatistiku.

Pri tejto skupine členských štátov je vládny záväzok z hľadiska Kódexu postupov pre európsku štatistiku, ktorý je potrebný na posilnenie dôvery verejnosti v oficiálnu štatistiku, dodržaný zapojením verejnej správy do príslušného legislatívneho procesu. Okrem toho sa tento aspekt odzrkadľuje v ustanoveniach o priamom podriadení vláde v otázkach realizácie opatrení na zaručenie súladu so zásadami Kódexu postupov pre európsku štatistiku.

V prípade krajín, ktoré zaviedli samostatný záväzok (alebo na ňom pracujú) odrážajú rozdiely vo zvolených formách osobitné charakteristiky národných štatistických systémov i právnych poriadkov. Keďže zriadenie záväzku je vecou politického rozhodnutia, ide o zdĺhavý proces. Krajiny, ktoré na samostatnom záväzku stále pracujú, dosiahli pokrok. Okrem toho v medzičase opäť zlepšili uplatňovanie zásad Kódexu postupov pre európsku štatistiku.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že verejné správy a vnútroštátne štatistické úrady v celej Európskej únii si čoraz viac uvedomujú význam zaisťovania dôvery verejnosti v európsku štatistiku lepším uplatňovaním zásad kódexu. Navyše je zrejmé, že podmienky uplatňovania Kódexu sa postupne a udržateľne zlepšujú.